

Jag gläder mig...

Jag gläder mig när dagen går mot slutet, det stillnar, kylan väcks som lätt, klar ton i luftlagren, den bleka solen sakta sjunker i det svarta, blöta grenverket, så bakom lundarna, så bortom åkrarna, skogskanten, åsen...

det nu bara återstår ett blå, klarare ljus, som resterna av mycket kraftfullt vatten som stilla brusar över himlavalvet så mycket långsammare nu, i avskedets...

den vita fukten stiger ur bäckarna, diken, åkrarnas gölar, sumphålorna i skogsmarken, där de vita slöjorna långsamt finner varandra, tätnar, fyller sänkorna, växer, svävar ut över markerna...

himlen bleknar, ljuset skrider ut i väster och lämnar en allt mörkare fond efter sig, där de svarta, skarpa moln som driver in från havet avtecknar sig otydligare, otydligare...

de stora flockarna kommer svävande på hög höjd utifrån markerna, strandängar, backarna, de svarta åkrarna, parkerna, och samlar sig i ännu större flockar över lundarna, skrånande, vältrande...

Då de första, enstaka, mestadels ensamma fåglarna blev synliga långt bort mot den ännu ljusa himlen över åkrarna som omgärdade byn, vilken redan låg försänkt i ett grått dunkel, likt en grovkornig substans som bredde ut sig över hus gator buskar träd, som om nattmörkret i själva verket var en utdunstning ur jordens innandöme, en tung gas som steg ur jorden, motvilligt vällde ut över marken och fyllde alla tomrum i byns marktopologi, för att därpå pressas uppåt, över byns bräddar och därefter långsamt uppfylla också himlavalvet ovanför, ovanför åkrarna, skogen, horisonten, till dess himlen slutligen var helt förmörkad.

Mörkrets ankomst saknade tidpunkt; det omslöt hus, träd, gator i så långsam takt att den gradvisa förändringens faser inte kunde utpekas, varför kvällen, som närvarande faktum, lika mycket var resultatet av byns förväntan som av själva mörknandet som fysiskt

förlopp. Byns beredskap var här en betydelsefull del i byns rytm - jag talar här om summan av byggnader, växter, djur, människor -, varför hela byn redan innan mörkret anlände var riktad mot, och inriktad på dess ankomst, som man väntar på en bjuden gäst.

Föremålen... - jag söker ett annat ord här, för delarna i byns byggnad, då varje förslag som anmäler sig framstår antingen för tekniskt (topografin), eller för vagt (sakerna), utan förmåga att peka ut den verkliga materialitet det var fråga om här: fukten och det sakta uppåtstigande dunklet vilka sammantagna och i förening förvandlade luften, från genomskinligt medium, till grymig, påtaglig substans, genom vars närvaro varje föremål istället för att bli otydligare kom att träda fram som något heltigenom enskilt.

Bokträdet stam försilvrades sakta av det gula ljuset från gatlyktan invid asfaltvägen vid husets borte kortände; ljuset från den nyss tända entrélampan ovanför ytterdörren speglades i den fukt som fäste vid trädets bark, och denna dubbla belysning uppenbarade stammen i en plötsligt erövrade individualitet, liksom hade trädet överraskande trätt framåt och med ofattbar hastighet uppförstorats, varigenom varje linje, upphöjnad och försänkning, varje färgskiftning blivit egenartat tydlig.

Samtidigt med denna nyvunna individualitet kvarstod visserligen stammen inom bokträdet art: som *fagus silvatica*, och också som ett av dessa träd vilka bildade höga, massiva, enhetliga lövridåer utmed vägar och åkerkanter, eller majestätisk fond till den låga bebyggelsen, eller vilka, nu sedda från en annan, perspektivlösare position, reste höga, täta valv ovanför lövklädd, vegetationsfattig mark, där jag som barn fann vårens första sippor och lökväxter, och senare under sommaren andäktigt rörde mig under högrest tak, på skogssalens golv, i överdådigt palats, jättelikt bo...

Entrélampans verkan begränsade sig inte till att tända en glans i de fuktiga trädstammarna, eller svagt belysa gräset, plattsättningarna och panelerna i det lilla rödmålade uthuset, med dess redskapsbod, garage och det lilla rummet innanför där pojken

brukade vistas i timal med dörren stängd, utan tände i samma ögonblick också en scen. Den gula kupans matta sken skapade på en och samma gång en cirkelformad, upplyst spelplats, begränsad i rummet av träden, oljecisternen, det röda uthuset och granntomtens bodlänga, och det mörker som omgärdade den. I den gråkorniga, långsamt alltmer fördunklade men fortfarande ljusa eftermiddagen, trädde lampskenet in med kraften av en skapare, vilken genom att i världen införa ett nytt element inte bara skilde ett från annat, utan också med detta ljus som trollstav åstadkom den motsats, varigenom ljuset självt kunde komma till existens.

Den nu införda gränsen mellan ljus och mörker var klar och distinkt, men kunde trots detta inte beträdas, endast uppfattas som redan passerad i fullbordad dåtid. Endast inifrån ljuscirkeln eller motsatt inifrån det omgivande mörkret kunde skiljelinjen erfaras, i formen av en skillnad mellan här och därborta. Det rent rumsliga avståndet åtföljdes oupplösligt av en känsla: en längtan, antingen den riktades inifrån ett skrämmande mörker mot det varma, välkomnande ljuset, eller motsatt inifrån det uppdagande ljuset mot det skyddande mörkret, så intimt förbunden med rumsupplevelsen, att åtskillnaden mellan ljus och mörker inte kunde erfaras utan den.

Det var som om det rum vi kommit att förknippa med den förvirrande blandning av minnen, känslor, erfarenheter vi kallar hem, här gick före varseblivningen och präglade sinnesbildens innebörd, så att man utan detta rumsbundna hem - om man alltså inte alls begrep ordet - inte heller kunde se den upplysta scenen eller det omgivande mörkret eller ens ljuskäglan - bara lampan, eller några detaljer i trädgården; helt enkelt förlorade tankarna i kvällens väntande bestyr: kvällsmaten, radion, tv-programmen, sänggåendet.

Den nu skimrande trädstammen, som inför ögat plötsligt stod fram med sådan brännande intensitet, sådan skärpa i linjer och färg att till och med varseblivningen, själva seendet, försattes ur

balans, var alltså inte blott representant för bokträdet, inte bara anonymt exempel. Ändå kunde den inte förstås som utträdd ur arten, som något unikt i bemärkelsen utan like, ojämförligt, med del i den värdeskillnad mellan ordinärt och enastående som dessa begrepp förutsätter. Ur dessa båda ytterligheter - det anonyma exemplet/det alltigenom unika, ojämförliga - erhöll den möjligheten till en ny gestaltning, en tredje position mellan dem; mellan dessa invanda betraktelsesätt presenterades stammen plötsligt som en enskildhet, med bandet lösgjort till den kategori som klassificerat den och därigenom givit den dess identitet. Nu själv fader och moder, som om hela ordningen blivit omkastad och bokträdet som allmänt begrepp, och rentav som art, växt, och som levande varelse, förutsatte just denna enskilda, verkliga bok, denna stam. Seendet brast för ett ögonblick, och återkom med annan skärpa, annan lins, ett nytt brytningssystem för vilket den förra ordningen överhuvudtaget inte kunde komma i fokus, liksom när man inför en målning av ett landskap, eller en människa, plötsligt igenkänner det verkliga landskapet, eller modellen, varvid blicken brister och med ens övergår från en betraktelse av konstverket, inuti dess fasta och på förhand givna ordning, till en granskning av detaljerna i marker man är väl förtrogen med, eller kropps- och anletsdragen hos en människa man ofta betraktat.

Eller bättre: När man i vuxen ålder för första gången återser platser där man bodde som barn - hus, trädgårdar, skogsdungar, vattendrag, samhällen, affärsbyggnader, skolor - och ögat plötsligt ser sådant det bara känt till genom berättelser och fotografier, vilka tillsammans, genom den återkommande omtagningen av samma anekdoter, samma överdrifter, samma visor, och genom den starka vilja till gestaltning som inbillningsförmågan uppbringar så snart det gäller dess egen historia, vuxit från otydliga skärvor till betydelsen av verkliga minnen och bilder, framställda som bara lätt bleknade kopior av synintryck ögat verkligen innehaft. Och när ögat nu verkligen presenteras för dessa närmast mytiska platser, med

deras märkligt svävande karaktär mellan motsatser: att vara helt bekanta, närmast uttjatade av det eviga ältandet av lösryckta, sammanhangslösa minnesbilder, och samtidigt fullständigt okända, aldrig sedda, aldrig upplevda, förvandlas blicken från passiv, registrerande mottagare till en levande aktör som genom minutiösa undersökningar letar efter de fakta som ska kunna lösa platsen ur dess svävande position mellan berättelse och dröm, och göra den verklig---

Pojken var till synes frivilligt och genom egen försorg instängd i den lilla kammaren innanför redskapsboden. Den dörr som förband boden och kammaren var noggrant reglad inifrån boden, som ett led i de hundratals fasta och minutiöst utarbetade omsorger som i varje detalj reglerade pojkens liv. Och vidare: Dörren mellan kammaren och garaget kunde han själv dra igen så snart han gått in i kammaren: den fäste i karmen tack vare en tjock bit skumgummi som var fastspikad i dörrens gavelsida. När dörren väl var fastkilad var den mycket trög att öppna, varför pojken behövde hjälp för att få upp den om den var stängd när han ville in i kammaren från garaget: pojkens fingergrepp mellan tumme och pekfinger var för svagt för att han skulle orka dra upp dörren med hjälp av den tunna spik som fungerade som handtag utifrån. Om han däremot befann sig inne i kammaren kunde han lätt slå upp dörren genom att trycka till den med handen. Eftersom det inte fanns något handtag på insidan av dörren, tvingades han när han skulle stänga om sig att gripa om dörrgaveln med handen, dra till hårt i dörren och sedan snabbt släppa taget och dra in handen, innan dörren sköt in i karmen och skumgummit kilade fast den.

Dessa förhållanden, handgrepp, kroppsörelser, vanor, var inte resultatet av tillfälligheter eller inrättade efter hur något råkat bli - inte kroppens och husets avslipade samlevnad efter åratals av nötning, endast någon gång då och då avbrutet av mycket små, praktiskt motiverade förändringar, utan vart och ett, var och en

precist uträknade detaljer för att reglera pojken vardag: inte bara hans liv i största allmänhet, utan varje steg, kroppsörelse, vana.

Allt detta var nu moderns verk: hon hade helt på egen hand noga tänkt ut varje regel, varje förhållningsorder, varje ny säkerhetsåtgärd. Till varje regel fanns en motivering, ett sakskäl hon kunde redogöra för i explicita ord, och trots att motiveringen alltsomoftast var obegriplig, det vill säga inte förmådde upprätta något begripligt samband mellan regeln å ena sidan och pojken väl och ve å den andra, och trots att reglerna alltsomoftast motsade varandra inbördes, och därför knappast kunde inordnas i ett sammanhängande system, utgjorde de enligt moderns föreställning det bästa skydd och den bästa omsorg som överhuvud kunde ges pojken: de var frukten av hennes livslånga erfarenhet, hennes förnuft, hennes kännedom om pojken och hans behov, och då de dessutom var ympade med hennes djupa kärlek, var därför detta hennes verk - hennes försvarsverk eller rentav storverk - den enda institution som kunde komma ifråga var gång kommunen eller landstinget försiktigt tog upp frågan om pojken fortsatta och framtida placering.

Enligt detta regelverk var därför

dörren mellan boden och kammaren reglad från bodsidan för att pojken inte skulle kunna ta sig ut i boden utan väktarens vetskap, röra till där bland redskapen eller till och med kanske skada sig på något av dem, och rentav ta sig ut i det fria via den dörr som ledde från boden ut på gården

skumgummit fastsatt i dörrsidan så dörren skulle hålla sig stängd när pojken väl var inne i kammaren, och han därigenom inte i onödan skulle oroas av vad som försiggick i garaget eller på gården under tiden han var därinne

endast en tunn spik fastsatt i dörren från garagesidan för att pojken inte skulle kunna springa in i kammaren hur han ville utan att väktaren tillåtit det, och därigenom ställa till med trassel för väktaren eller sig själv

dörren i avsaknad av handtag på insidan för att pojken inte skulle kunna stå därinne och hålla emot om väktaren ville komma in i kammaren

dörren däremot inte så trög att pojken inte lätt kunde få upp den inifrån om han verkligen ville komma ut från kammaren och istället vistas i garaget eller på gården

Kammaren var resultatet av en om- och tillbyggnad som förvandlat ett ursprungligt stall till ett uthus med den tredelade funktionen av garage, bod och kammare. I stallet hade föräldrarna verkligen också haft hästar, två stycken, trots att huset aldrig varit del av en gård utan var uppförd som villa om än i byns utkant, som sista hus i den rad villor som kantade byns två huvudvägar. I korsningen mellan dessa vägar var byns centrum beläget och den kunde också betraktas som själva upphovet till byn, långt före den tid, den glansperiod när också järnvägen passerade och tågen stannade i byn, och då under några årtionden motiverade byns existens.

Korsningen kunde här inte förstås som likvärdig med den punkt som bildades av vägarnas tillfälliga mötesplats, då å ena sidan de nuvarande vägarna inte var desamma som de vägar som ursprungligen hade mötts i korsningen, och korsningens historiska identitet därför inte säkrad om den bestämdes med hänsyn tagen endast till de innevarande vägarnas identitet, deras sträckning och mötet dem emellan.

De ursprungliga och för byns urhistoria avgörande vägarnas sträckning hade bestämts av andra faktorer än de nuvarandes: var de ursprungliga byarna var belägna, var odlingsmarken var belägen, hur skiftet blivit genomfört, var torvmossarna låg i förhållande till de byar och samhällen som hade rätt att bryta där, var den småskaliga gruvbrytningen ägt rum, var vind- och vattenkvarnarna låg och så vidare.

Om därför byn var resultatet av korsningen, så var korsningen i sin tur resultatet av en historia vilken redan för länge sedan försvunnit, och vars spår inte längre kunde skönjas. I den historiska ordningen kom på så sätt först de nu försvunna vägarna, vilka varit del i ett transportsystem som på en gång utgjorde och uppvisade de villkor för den dagliga försörjningen som traktens invånare levde under, och därför var vända inåt bygden, in mot invånarna själva och deras dagliga behov. Därefter kom så den korsning som uppstod ur två mötande sådana system av utpräglat lokala transportnät. Därefter kom byn till korsningen. Därefter tillkom de nuvarande vägarna i syfte att tillfredsställa behov över eller utanför den rent lokalt förankrade befolkningens levnadssätt, och därför också till skillnad från de gamla vägarna riktade utåt, bort från eller åtminstone genom bygden.

Skiftet mellan de gamla och de nya vägarnas system medförde förändringar långt utöver eller kanske bättre djupare än de rena förändringarna i vägbredd, beläggning etcetera. Inne i byn hade de nya vägarnas tillkomst också förskjutit byns fokus från kyrkan med omgivande institutioner och bosättningar, till handels- och järnvägsbebyggelsen, så att den punkt dit det gamla vägnätets stora antal likvärdiga småvägar alla ledde, nu istället endast var något som de stora, fåtaliga vägarna passerade - liksom de för den delen överhuvudtaget passerade allt: korsningen, handelsbyggnader, järnvägsbyggnaderna. Det som i det gamla systemet hade utgjort huvudvägar, med den djupa betydelse detta hade för dem som anlände eller reste på någon av dessa vägar, var nu bortglömda bakgator, otrafikerade grusvägar eller rentav inget annat än en oframkomlig skogskörväg som bara utnyttjades av hundägare eller som inledning till skogspromenader, under det att det nya systemets huvudvägar sträckte ut sig över markområden som tidigare varit obesökt skog eller åkermark, dit aldrig någon människa gick eller ens hade tillåtelse att gå, och därför öppnat delar av trakten som tidigare varit helt okända för byns invånare.

Det som utanför byn under det gamla vägsystemets tid varit ett rikt nät av slingrande vägar vilka var och en likt ett uråldrigt rinnande vattens meanderlopp slog en krök till varje gårdssamling, varje gård, varje hus, och därmed också verkligen forslade bygden och hela dess liv fram och tillbaka utmed livets gång, var nu, i det nya systemets tid, endast ett förvirrande nät av dåligt skötta grusvägar eller rentav stigar. Det som i det gamla systemet varit en färd genom bygden, varmed man inte bara förevisades bygdens fysiska innehåll, utan i lika hög grad hur den var orienterad - det vill säga vartåt den var vänd, vartåt den så att säga rann - och hur dess psykiska och sociala struktur såg ut, var i det nya systemet snarare en färd förbi bygden, där ingenting av det som vägen förevisade kunde inge intresse eller ens kunskap, utan tvärtom bara fick resenären att beklaga ett hus eller en gård dess olyckliga placering invid eller i närheten av asfaltbanan.

Det ursprungliga vägsystemets transportnät tedde sig nu, i den mån man fortfarande kunde trafikera det, som utslag av en mycket förvirrad planering. Den olust en förbiresande kände inför detta vägnät kom sig av att vägarna inte tycktes leda någonvart. Istället för den bredd och standard, den tydliga målinriktning som utmärkte genomfartslederna, transportlederna, anpassade sig dessa ursprungliga vägar lydigt till alla möjliga egenheter i terrängen, och dessutom, och desto svårare att begripa, till allsköns urgamla ägoförhållanden, ägoskiften, servitut gällande utfarter, infarter, kraftledning, vattentäkter, och kunde plötsligt och oannonserat, när vägen passerade en länsgräns eller rörde sig på den osynliga linjen mellan oförenliga hävder, göra tvära nittiograderssvängar, utan att föraren i landskapet runt vägen kunde upptäcka något - hus, bäckar, träd, gårdsgårdar - som motiverade denna slalomåkning.

Även i det ögonblick en av dessa vägar nådde fram till den plats den genom vägskyltar och avståndsangivelser utlovat, tycktes den ändå inte ha lett eller leda någonstans, och övergav föraren i

känslan av att ohjälpligt ha kommit vilse och rentav ut i en terräng som låg utanför kartan, avskuren från de områden där de riktiga vägarna passerade, där de lätt identifierade och begripliga samhällena och städerna var belägna.

De nya, breda vägarnas sträckning, vilken alltså utstakats med hänsyn till genomfartstrafiken snarare än inomfartstrafiken, lämnade inte bara de gamla farvägarna vid sidan, gårdssamlingarna, gårdarna, kvarnar, sågverk, lanthandlare, utan i många fall också byarna själva, varmed de snabbt miste sin betydelse, avfolkades, förlorade sina affärer och serviceinstitutioner, förföll och glömdes bort.

Det enda tidigare, före järnvägens tid kända eller bättre erfarna exemplet på en sådan av högre ordning motiverad vägsträckning utanför eller bättre ovanför den lokala befolkningens vardagliga behov, var prästvägarna, vilka i formen av milslånga raksträckor över åsar och över dalar förband kyrkorna inom ett och samma pastorat, i syftet att göra det möjligt för prästen att hinna hålla gudstjänst i två kyrkor samma förmiddag...

Å andra sidan hade korsningen en långt större eller rättare sagt djupare betydelse än att vara enbart det materiella mötet mellan två skilda vägar. Förutom att byn historiskt sett uppstått ur det möte mellan människor som ägde rum i korsningen, den jämförelsevis stora folkmängd som passerade korsningen, hade det också därefter i alla tider varit naturligt att stämma möte där vägarna möttes, alltifrån de urtida religiösa processionerna, officiellt utlysta upprorsmötena, krigsmötena, bymötena, till de oreglerade sammandrabbningarna mellan stridande ungdomsgrupper eller de laddade mötena mellan pojkgäng och flickgäng, och de privata träffarna mellan jobbkompisar, kamrater, älskande - alltsammans i alla tider oavbrutet betraktat av nyfikna ögon på de gamla gubbar, som genom århundradena suttit på stenar eller bryggor eller lådor eller bänkar vid sidan av

korsningen, och därigenom kommit att utgöra det enda stabila elementet i kontinuerlig förändring.

Om korsningen fortfarande benämndes centrum var det därför i bemärkelsen socialt eller kanske psykologiskt centrum snarare än kommersiell mittpunkt. Då byn som stadsbyggnad betraktad inte hade eller åtminstone inte längre hade något utpekbart kommersiellt centrum, utan affärer, banker och hårsalonger låg utspridda lite här och där i samhället, och då dessutom inte heller byns offentliga institutioner som skola, barndaghem, bibliotek, medborgarhus, ålderdomshem, distriktssjukvård eller utomhusbad låg gemensamt grupperade utan var placerade den ena i ena utkanten, den andra i en annan kant, den tredje i ett villaområde, var just korsningen den plats där man visserligen inte längre så ofta möttes i bemärkelsen träffades genom överenskommelse eller genom vana, men fortfarande möttes på väg åt olika håll; den enskilda punkt eller plats genom vilken i stort sett summan av bybornas dagliga aktiviteter - deras tusen ärenden och plikter - passerade under dagens lopp: den punkt som konfirmerade byns rutiner - bekräftade att allt stod rätt till, att allt var under kontroll, ramarna obrutna - och på samma gång liksom i hemlighet erbjöd möjligheten till ett uppror, ändrade resplaner, en flykt till någon av de orter som korsningens skyltar annonserade och till den värld som låg därbortom.

Denna funktion av vändpunkt inte bara för bilar och andning, utan i lika hög grad för planer, drömmar, minnen, och hopp om förändring och till och med uppror, förstärktes av korsningens dubbelriktade egenskap: att vara utgångsplats för en färd mot något efterlängtat främmande, men också ingångsplats för något främmande som kom utifrån: flotta, ovanliga lyxbilar, en okänd man i en stor bil av ny årsmodell, ett ögonkast, en artighet, ett leende; varustransporter av okänt slag eller från okänd adress, specialiserade fordonsburna maskiner, ett flyttlass, en cykelklunga, okända vandrare i kängor och ryggsäckar.

Varje ovanligt fordon som passerade korsningen, eller ännu bättre svängde i den varmed det var säkert att dess destination låg inom det närmaste området, kommenterades och bokfördes noga av byborna, och inordnades sedan, placerad på sin speciella plats eller inom sitt speciella område - dess rätta plats -, i byns bild av sig själv som betydelsefull, med i tiden, ett samhälle där utvecklingen och framsteget pågick.

Pojkens föräldrar var från början småbrukare i skogsbygderna norr om byn, men tvingades sälja gården sedan det ekonomiska resultatet gradvis försämrats för att till sist bli så dåligt att det inte längre gick att leva på. Köpare av gården blev mot föräldrarnas protester Hilding Nilsson, innehavare av granngården och på samma gång före detta svåger till fadern, alltså bror till dennes hustru i ett tidigare äktenskap.

När faderns tidigare hustru dött, hade brodern Hilding Nilsson fått idén att hennes man, fadern, haft en betydande skuld till dödsfallet. Hilding Nilsson hade inte bara fått med sig ett tredje syskon på denna linje, en syster som innehade en gård vid åsfoten några kilometer från Hilding Nilssons gård, utan även hennes man och barn och dessutom faderns egen son som vid sin moders bortgång var sjuårig. Sonen bröt därmed med fadern och flyttade istället till sin moster med hennes man och två barn.

Fiendskapen mellan fadern och den tidigare hustruns familj inräknat faderns egen son hade därefter bestått - sonen talade överhuvudtaget inte med sin far - och sedan fadern äktat sin nya hustru och hon framfött pojken övergick den tysta fiendskapen till direkta om än aldrig erkända krigshandlingar. Den tidigare hustruns familj saboterade faderns arbete på gården: skördeklara fält stod plötsligt och oförklarligt i brand, nötkreatur på bete dog förgiftningsdöden, brunnar befanns fyllda med djurkadaver eller sten och bråte. Fadern försvarade sig genom ideliga anmälningar till

polismyndigheten, utan att denna i något enda fall kunde klara upp brottet och finna en gärningsman.

De två personliga olyckor som i tideräkningen efter den första hustruns bortgång drabbade fadern - pojkens underutveckling och gårdens ekonomiska förfall - betraktades av Hilding Nilson, hans syster med man och barn och inneboende brorson som det rättmätiga straffet för den illgärning fadern enligt deras mening begått gentemot sin första hustru, och så snart det stod klart för Hilding Nilsson att fadern avsåg att sälja sin gård, lade han genast in en begäran till lantbruksnämnden om förtur till köpet med hänvisning till sammanläggningsparagrafen. Fadern och modern som hade hoppats kunna sälja gården till högstbjudande, och som dessutom redan hade flera köpstarka intressenter, fick se sig tvingade att sälja gården till Hilding Nilsson till ett pris långt under det andra spekulanter redan bjudit.

Hilding Nilsson hade aldrig haft för avsikt att bruka eller ens underhålla den tillköpta gården eller dess mark, lika lite som han hade för avsikt att bruka eller underhålla den arvegård han redan innehade. Som femårig pojke hade han en dag blivit enda vittne till hur hans mor brann upp. Olyckan hade inträffat en dag tidigt på hösten, då modern stod och lagade mat över gasolköket i det utrymme som utgjorde både farstu och kök. Lågan hade plötsligt antänt klädesdräkten och sedan håret, och elden övertände snart hela kvinnan, som inte lyckades kväva lågorna. Driven av paniken eller en skrämmande oegennyttig vilja att försöka rädda själva huset undan lågorna, lyckades hon ta sig ut genom dörren och ut på gårdsplanen, där hon rullade sig runt, runt i gräset. I samma ögonblick lågorna var släckta avled hon. Hennes son stod en stund och betraktade den svarta, uppsvullnande kroppen och gick sedan och sökte upp sin far för att överlämna det lakoniska beskedet att mor brann upp men huset klarade sig.

Denna korta, skrämmande och katastrofala eldsvåda tycktes bränna också sonens psyke, på samma sätt som man inom modern

kirurgi bränner blodådror och till och med nervbanor: dess känslolägen förbrändes och trubbades av, det krympte, drogs samman till en hård, svartnad kärna. När denna inre brand också den snart slocknade återstod en mycket starkt ansad eller bättre avklippt person, känslomässigt stympad liksom hade en amputation ägt rum.

Hilding Nilsson, vilken långt senare inte kunde finna nog med uttryck för sitt hån av den efterblivna idiot till son som frambringats av hans döda systers man och dennes nya hustru, höll sig för egen del fast och kvarblev i den värld han hade lärt känna fram till den dag hans mor på ett ögonblick förvandlades till en svart, osande, fräsande, uppsprickande klump, och vägrade träda över gränsen till en fortsättning av livet, sitt eget fortsatta liv, dess gilla gång. Utan att visa några särskilda yttre tecken stannade han helt till den mentala växten och blev vuxen man med ingenting annat än en femåring innanför det breda, hårda bröstet.

Det var som en femåring han började skolan och där sedan genomlevde sex årskurser sittande osynlig någonstans längst bak i klassrummet, och när han efter varje avslutat skolår blev uppflyttad en klass, berodde det mer på lärarens dåliga samvete över att ha glömt bort pojken under ännu ett helt skolår, och till en viss del också på det medlidande läraren kände med en pojke som förlorat sin mor under sådana grymma omständigheter, än på de prestationer Hilding Nilsson själv åstadkom under skoldagarna. Han lärde sig visserligen att läsa och skriva och räkna, men det vara bara på den nivå som motsvarade hans verkliga ålder: I tidningen läste han endast insändarspalten, familjenotiserna och serierna, och i lantbrukstidningarna och maskinbroschyrerna var det bara bilderna av stora traktorer och skördetröskor som väckte hans intresse.

Han kunde skriva sitt namn, men kunde aldrig, inåt sett, uppbåda den fåfänga eller nå till den självbild eller, utåt sett, den sociala position som var förutsättningar för en namnteckning vars kraft,

lutning, sammanbindning av bokstäver och egenheter i bokstavsbildningen tillsammantagna skulle kunna på en gång ge unik identitet åt och garantera identiteten i en underskrift utförd av hans hand, utan plitade bara mycket mödosamt ett för honom själv närmast främmande Hilding och ett lika främmande Nilsson i formen av rudimentär skolskrivstil, som resultatet av en skrivövning utförd av en osäker, motoriskt outvecklad elev.

Han kunde också räkna, addera och till och med subtrahera två- och kanske också tresiffriga tal, men då han inte behärskade division, multiplikation eller procenttalsräkning, kunde han aldrig med någon säkerhet klara de beräkningar som jordbruksföretaget krävde: de specifika mängderna av utsäde, konstgödsel eller bekämpningsmedel som skulle spridas över en viss areal åkermark; förhållandena mellan de olika ingredienser som skulle blandas till foder åt fjäderfäet, kor och ungnöt.

Denna underutveckling på alla områden gjorde Hilding Nilsson i allt beroende av fadern, som far, som mor, som arbetsledare, uppfostrare, lärare.

Som femåring kom han i heltidsarbete på gården: steg upp varje morgon vid halvsextiden, drack en kopp kaffe, tvättade ansiktet och händerna i kallt vatten i ett handfat på diskbänken i farstun eller köket, satte på sig gummistövlar och blårock och följde fadern till stall och laggård där han fodrade åt hästarna, mjölkade korna, mockade, delade hö och spred ut halm, gav kraftfoder åt ungdjur och grisar och hönsfågel. Åt frukost vid niotiden bestående av gröt och några smörgåsar och återigen kaffe. Plöjde och harvade och sådde åkrarna, skördade, slog vall, hässjade och tog in höet ovanpå laggården. Åt middag bestående av sill eller fläsk med potatis och mjölk att dricka. Slaktade djur, fällde träd och kapade ved, skottade, skyfflade, grävde, spikade, sågade. Åt kvällsmat bestående av gröt och några smörgåsar och kaffe. Lyssnade på radion. Tittade ut mot landsvägen. Gick tidigt till sängs i kammaren innanför storstugan.

Allting: varje steg och handrörelse från det han steg upp till den stund han gick och lade sig, skedde vid sidan av fadern eller snarare strax bakom fadern: som en skugga till fadern härmade han varje sak denne företog sig, alla vardagliga rutiner som att klä sig, äta, tvätta sig, alla arbetsmoment, alla förströelser under de korta kvällarna eller på söndagseftermiddagarna. Till och med faderns kroppsliga uttryck och gester tog Hilding Nilsson efter: faderns hostningar och hummanden, hans sätt att trycka samman näsborrarna mellan tumme och pekfinger när han ville tänka efter - en ständig dubbelexponering vilken fick fadern att uppträda i dubblerad skepnad, en människa på en och samma gång subjektivt och objektivt gestaltad.

Som femåring mönstrade Hilding Nilsson för värnplikt, och befanns oduglig till tjänst inom militärförsvaret. Som femåring lyckades han få körkortsprovet godkänt och införskaffade genast en Volvo Amazon, i beige färg med blått tak, vilken han sedan aldrig någonsin körde eftersom han inte kunde finna någon användning för den. Som femåring begravde han så sin far och inköpte strax därpå granngården med byggnader, åkermark och skog.

Så snart fadern avlidit la han emellertid genast ner driften av sin egen och den tillköpta gården, eftersom han när ingen längre kommenderade honom inte kunde fatta beslut om vad som behövde göras. Djurbesättningen beslagtogs av länsveterinären, då det kunde konstateras att den var allvarligt misskött. Åkermarkerna arrenderades ut till grannbönderna och till en närbelägen maskinstation.

Han lade sig till med en permanent skada i höger ben - en stukning kallade han det för - och började tillbringa all tid inomhus, stödd på en bock vid de få tillfällena under en dags lopp då han var tvungen att förflytta sig, från sängen till matbordet, från bordet till spisen, från spisen till diskbänken.

Hans syster skötte hans inköp och det lilla av affärer som återstod. Hon forslade färskvatten till honom i dunkar eftersom

gårdens brunnspump på grund av eftersatt tillsyn slutat fungera. Hon tömde dagligen den hink han inrättat till latrin inne i farstun eller köket bredvid diskbänken. Hon matade de katter som fortfarande strök omkring runt gårdsbyggnaderna.

Hilding Nilsson lät byggnaderna förfalla utan att kommentera det. När taggavlarna till hans eget boningshus så småningom, efter många års stormar, regnoväder och snö rasade in och lämnade innertaket öppet för vind och regn och snö, varigenom boningslängans gavelrum snabbt förstördes av det inträngande vattnet, flyttade han helt enkelt bara närmare mitten av längan och stängde av gaveländarnas rum.

Murstocken var utdömd av sotaren, och det var därför omöjligt att elda i den gjutjärns kamin som stod i ett hörn i storstugan. Den mycket lågt säkrade elektricitet som var indragen i huset var dock tillräcklig för att förse honom med ström till en kokplatta och några värmeelement, men elementens effekt räckte inte till att hålla mer än fjorton graders inomhustemperatur under vinterhalvåret. När fönsterrutan i ytterdörren in till farstun eller köket gick sönder i en häftig kastvind, ersatte han den med en uppspikad jutesäck. Inne i farstun eller köket frös vattnet i vattenkaret, och urinen i latrinhinken.

Hilding Nilsson täckte de ruttnande plankorna i innergolven med tjocka lager av mattor som han rotade fram ur husets övergivna delar. Spindelvävarna växte sig tjockare, bemängdes med brunt damm och hängde till sist som mjuka draperier över tak och väggar, i fönsterkarmarna och över den skänk som var bostadens enda möbel förutom sängen, matbordet och två stolar. På bostadens väggar fanns det, förutom en reklamväggmanacka från nittonhundrasextiosju, endast en bonad som hans mor en gång broderat, vars text nu, knappt skönjbar under den grå smutsen och de sammetslena spindelvävdraperierna, ironiskt kommenterade Hilding Nilssons belägenhet:
En liten vrå som är mig kär

långt mer än allt på jorden

Mitt hem mitt eget hem det är

vad skönhet i de orden

Hilding Nilsson steg upp vid åttatiden på morgonen, redan iklädd gångkläderna eftersom han aldrig tog av sig sina kalsonger, byxor, strumpor, undertröja eller skjorta, alltså aldrig bytte kläder, aldrig badade eller tvättade kroppen.

Han satte på en kastrull med vatten, väntade lugnt stående bredvid kokplattan under den evighet det tog för vattnet att koka upp, och balanserade sedan med kastrullen i ena handen och stödbocken i den andra ut genom masonitdörren till farstun och diskbänken. Han höll lite varmt och lite kallt vatten i ett handfat, och tvgade sedan mycket omsorgsfullt ansikte, hals och händer.

Denna konst behärskade han: Stödd mot bänken och lätt lutad över det runda plasthanfatet, med handduken lagd över axeln, vätte han först mycket försiktigt händerna, ansiktet och halsen.

Ur en tvålkopp av porslin lyfte han den mycket svarta, på en gång upplösta och spruckna tvålen, sänkte den mellan sina händer under vattenytan och blötte den. Sedan lyfte han upp den ovanför vattnet och gnuggade den hastigt fram och tillbaka i handflatorna tills det uppstod ett tunt lödder. Han la tillbaka tvålen i tvålkoppen och tvålade därefter med mycket små och snabba rörelser in tvålskummet i huden, först i ansiktet, sedan halsen, öronen och nacken, utan att något av tvålvattnet rann ner innanför skjortlinningen.

När intvålningen var färdig böjde han sig djupare över handfatet, och lyfte med mycket försiktiga rörelser små mängder vatten i den kupade högra handflatan, först till ansiktet, sedan öron, halsen, nacken, och tvättade på så sätt bort tvålen igen, fortfarande utan att något vatten rann ner för bröstet eller ryggen.

Han befriade händerna från tvål genom att piska med dem i vattenytan. Han snöt näsan mellan fingrarna och rengjorde dem i

vattnet. Han borrade i örongångarna med mycket kraftiga pekfingerrörelser. Han gnuggade sig i ögonen med pekfingerknogarna.

Så var han framme vid torkningen: Den började i nacken med handduken fortfarande hopvikt, och fortsatte över öronen och halsen med en ände av handduken på vardera sidan av huvudet. När det var klart tog han fram handduken framför bröstet, vecklade ut den mellan båda händerna och torkade sig mycket omsorgsfullt i ansiktet, i ögonen och ytterligare en gång i öronen. Den aldrig någonsin tvättade handduken tog till en början mycket motvilligt upp vätan från huden, men mjuknade sedan långsamt allteftersom dess fibrer belades med mer och mer vätska.

Till sist torkade han händerna: handflator, ovansidorna, och sist varje finger för sig, på höger och sedan vänster hand. Han hängde tillbaka handduken, kammade det tunna, svarta håret bakåt med en kam som låg placerad bredvid tvålkoppen, och tömde till sist tvättfatet genom ytterdörren ut på gräsplanen, eftersom farstun, eller köket, och bostaden som helhet saknade avlopp.

Han hade inget behov av att raka sig, då han helt saknade skäggväxt. Det definitiva stopp i den psykiska utvecklingen som inträffade vid fem års ålder, tycktes ha hämmat också hans fysiska tillväxt. Han genomgick visserligen i fjortonårsåldern en kroppslig pubertet, vari muskelmassan förstörades och hårdnade, rösten mörknade en aning, könsorganet växte till och kläddes med en tunn behåring, men hans kroppsgestalt och hans ansiktsdrag var fortfarande en liten pojkes. Han hade ett litet, runt och liksom från alla håll hoptryckt ansikte, stelnat i några få, barnsliga uttryck: ett trumpet plutande uttryck som grundtillstånd, en öppen och oförställd förvåning över något han inte förstod, en hopdragen grimas när något inträffat som han inte gillade, ett självbelåtet flin som uppträdde så snart han tyckte sig ha anledning att vara stolt över sig själv eller sina enkla handlingar.

Han bevarade också femåringens värld av fantasier och föreställningar, där ingenting kunde inträffa eller existera om det inte hade direkt anknytning till, och rentav var iscensatt av femåringen själv. Hilding Nilsson var till exempel övertygad om att han, i hemlighet, utan världens kännedom, var den som bestämde vädret, och fördelade osjälviskt och utifrån rent gudomligt tänkt rättvisa vädertyperna jämnt över årets dagar, utan att ta hänsyn till olika intressegruppers krav på väderlek som passade just deras aktiviteter eller förhoppningar, men samtidigt utan att någonsin våga pröva sin makt genom att själv kräva drastiska förändringar i en innevarande vädersituation.

Liksom byns invånare överhuvudtaget inte kunde diskutera en tilldragelse i trakten eller ens världen utan att genast påtala och i detalj lägga fast sakens förhållande till dem själva, och därför till exempel inte kunde tänka sig att diskutera rapporterna om ett nattligt åskväder, vilket uppenbarligen aldrig hade nått fram till byn men däremot rasat mycket intensivt på andra håll i trakten, på annat sätt än genom att noga gå igenom alla sina egna aktiviteter under de timmar de inte hörde och inte såg något åskväder, så kunde Hilding Nilsson aldrig göra sig en föreställning om att det fanns väder också utanför det lilla begränsade ytområde han överblickade från sitt fönster, att detta väder sammanhänge med vädret ovanför och runt hans lilla gård, och också sammanhänge med vädersystem som uppstod, förändrades och avmattades i himmelska lokaler belägna mycket långt bort från den tunnlandskog och öppen mark över vilken han ansåg sig vara vädergud...

Hilding Nilsson tillbringade sina dagar sittande på en pinnstol vid matbordet, alldeles invid ett fönster varifrån han överblickade gårdsplanen, några åkerlappar, landsvägen och skogen därbakom. Han hade tagit som sin uppgift att hålla reda på den trafik - bilar, lastbilar, cyklar, mopeder, traktorer, skördetröskor - som passerade i båda riktningar ute på landsvägen. Vare sig han kände igen det eller inte, prickade han för sig själv av varje fordon som passerade: Där

for den. Där åkte han. Den vita bilen. Nu tar dom kornet. Där åkte han tillbaka igen - och kände sig på så sätt inte bara delaktig i vad som hände i bygden, utan rentav som kontrollant av bygdens göranden och låtanden, som ett slags vakt som tillsåg att alla göromål företogs på rätt och riktigt sätt.

Hans stillasittande väktarliv avbröts i mycket liten grad, eller bättre mycket sällan av vardagliga rutiner, och även om de få sysslor han hade tog honom mycket lång tid att avsluta - att tvaga sig, att mycket långsamt hålla det varma vattnet utmed melittafiltrets kant för att allt kaffepulver skulle föras ner i filtrets botten - återstod det varje dag många timmar - sju, åtta timmar - som han kunde ägna åt sin fordonskontroll.

Det ofrivilliga avbrott i pliktutövandet som upprörde honom mest var när det kommit in en fluga i bostaden, genom att systemen oförsiktigt underlåtit att genast dra igen dörren i samband med varuleveransen eller latrinhinkstömningen, och han tvingades halta runt i rummen med bocken i ena handen och flugsmällan i den andra för att försöka få slag på insekten. Flugan, där är flugan, upplyste han sig själv med gäll och upprörd stämma allteftersom hörseln eller synen lyckats lokalisera den i dess röriga, förvirrande flykt. När han väl kommit i läge att smälla den, utförde han slaget med en viss försiktighet, i hopp om att endast bedöva eller lemlästa den, för att sedan med ett lyckligt flin balansera den sprattlande kroppen på flugsmällan ut till farstun eller köket, och där dränka den i urinen i latrinhinken genom att peta den under ytan med ett avbrutet kvastskäft.

Flugans närvaro utgjorde för Hilding Nilsson ett mycket grovt intrång i hemmet, lika grovt som besök av inbrottstjuvar eller våldtäktsmän skulle ha varit, och hans upprördhet kunde inte i någon grad mildras av flugans oförarglighet och oförmåga att ställa till allvarlig skada etcetera. För Hilding Nilsson var flugans intrång likvärdigt med en bokstavlig penetration av hans egen kropp. I den strängt isolerade, självtillräckliga och självcentrerade tillvaro han

gjort till livsform, existerade det inte längre någon skillnad mellan kropp och hem, hem och kropp, varför kroppen inte avgränsades av huden, naglarna, håret, utan även inbegrep de delar av bostaden som var tillgängliga: sovkammaren, storstugan, farstun eller köket. Om han vaknade en natt och fann en mygga surrande i mörkret ovanför sin säng, greps han av så stark panik att han inte kunde sova vidare med annat än att han lyckats slå ihjäl den.

Denna starka homofobiska skräck hade han till en del ärvt av sin far, vilken i sin tur ärvt den av den mansgemenskap han var uppvuxen i, en gemenskap som till väsentlig del var uppbyggd kring stark kvinnofiendlighet, men på samma gång, till synes paradoxalt, också uppbyggd kring tät emotionell och kroppslig intimitet man och man emellan, vilken hade tydliga men aldrig erkända sexuella undertoner.

Då Hilding Nilsson inte haft någon kontakt med andra kvinnor än sina systrar, och därför saknade kunskaper om och också fantasi för att föreställa sig vad som kunde utspela sig i en känslomässig och könslig relation till en annan människa, inskränkte sig hans sexuella begär till önskan att få penetrera en kvinna. Även om han sällan tillfredsställde sig själv visste han mycket väl vad det innebar att onanera, och han föreställde sig att ett samlag med en kvinna skulle ha samma förlopp: han stack in sin penis i kvinnans underliv och fick utlösning.

Den rädsla han kände inför kvinnor, den rena skräck deras främmande väsen utlöste i honom, förknippade han av dunkla skäl med kvinnans belägenhet att bli penetrerad i könsakten. Hans ouppklarade och ofullgångna förhållande till den försvunna modern hade lett till att han identifierade sig med henne och ofta föreställde sig att han i sitt fortsatta liv var ställföreträdare för henne och därigenom återgav henne någon liten del av all den tid hon förlorat. Hans egen homofobi förstärktes genom att han överflyttade denna överraskande stora förmåga till identifikation med en kvinna - sin mor - på den tänkta kvinnan i könsakten, och

överflyttade därmed också den tidigare etablerade sammankopplingen av skräck och penetration på sig själv.

I det enda intima förhållande han haft till en människa, den symbiotiska relationen till fadern, fanns det därför inbyggt en stark motsättning: den kärlek till fadern som krävde att få sitt utlopp i en rent homosexuell akt, slogs oupphörligt tillbaka av skräcken inför tanken på faderns inträngande i hans kropp, det vill säga inför tanken att han själv skulle vara tvungen att behöva träda ut ur sitt eget köns belägenhet och in i en kvinnas.

De enda kvinnor som förekom i hans fantasier var hans systrar, först och främst den levande, som besökte honom var och varannan dag, men ibland också den döda, vilken genom att befinna sig på så långt avstånd i tiden behållit vissa drag som Hilding Nilsson fann angenäma, och vilka han inte längre kunde återfinna hos den levande, närvarande systemen.

Det begär till den levande systemen som Hilding Nilsson utstrålade var gång hon kom på besök, uppfattade hon bara som en mystisk laddning kring brodern, utan att vara förmögen att tolka sin egen plötsligt sömniga, mjuka, och tunga kropp, eller sin plötsliga iver att vidröra broderns kläder eller med händerna och till och med munnen rengöra hans husgeråd, som tecken på att hon själv var påtagligt påverkad av hans könsliga utstrålning.

När han bad henne komma fram bredvid honom invid fönstret för att visa henne hur han, genom att notera hur löven ett och ett föll från lönnen utanför på gården - nu faller det ett löv, nu faller det ett till -, hade dragit slutsatsen att det var höst och nu ville undervisa henne i denna kunskap, uppfattade hon honom som en vis man, en enstöring som dragit sig undan världen frivilligt, för att tänka och begrunda. Hon kände tacksamhet mot honom för att han lät henne komma in i hans krets.

Förväxlingen av Hilding Nilssons efterblivenhet med visdom var orsaken till att systemen och hennes man genast satte tilltro till Hilding Nilssons idé att det var fadern som mördat sin hustru,

syskonens syster. Då Hilding Hansson efter den dramatiska förlusten av sin mor kommit att uppfatta alla förtidiga dödsfall som mord, och därför varje dag sedan moderns död ständigt ältat frågan om vem som var hennes mördare, var det naturligt för honom att se systemens död som resultatet av en våldsakt utförd av en kallsinnig gärningsman. Till skillnad mot i moderns fall, fann nu Hilding Nilsson till sin glädje att mördaren var lätt att peka ut: den äkta maken.

Glädjen över att så snabbt ha funnit en skyldig, tillfredsställelsen över de missöden som ständigt drabbade granngården och den jublande lyckan när budskapet kom att den nyanskaffade ungen hux flux blivit idiot, förbyttes dock alltför snart mot tomhetskänslor, den dag fadern sålt gården och tagit sin nya hustru och sin pojke med sig till en villa inne i byn, där de plötsligt var utanför Hilding Nilssons blickfält, och på ett socialt avstånd som gjorde det mycket svårt för honom att inhämta intressanta upplysningar om familjen, annat än genom den lilla information, det äkta skvaller, som systemen kunde utbyta mot hans visdomstankar när hon för sin del någon sällsynt gång kommit i kontakt med någon som var beredd att berätta detaljer om familjens nuvarande livsföring---